

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Кривда О. В., к.е.н., доцент

Національний технічний університет України „Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
elcandy@ukr.net

Відповідно до ISO 31000-2010 Менеджмент ризику. Принципи і керівництво, ризик (risk) — це вплив невизначеності на цілі [1].

Ризик є невіддільним елементом підприємницької діяльності.

Найбільш високий шанс ймовірності виникнення ризику — в сфері виробництва. Виробничий ризик — це вид ризику, який виникає в таких процесах, як: НДДКР, виробництва, реалізації та післяреалізаційного обслуговування продукції.

Причинами виникнення виробничих ризиків є:

- зменшення планових обсягів виробництва, а також реалізації продукції через скорочення продуктивності праці, втрати робочого часу, простій обладнання, відсутність або нестача матеріалів, підвищений відсоток браку;
- падіння цін на продукцію, через невідповідну якість та несприятливі стрибки змін в ринковій системі;
- підвищення рівня матеріальних витрат через перевитрати матеріалів, сировини, палива, енергії, а також за рахунок збільшення транспортних витрат;
- збільшення фонду оплати праці внаслідок зростання чисельності або підвищеного рівня заробітної плати окремим співробітникам;
- зростання податкових платежів;
- незадовільно низький рівень поставок, в тому числі перебої з електроенергією;
- знос устаткування підприємств, зокрема моральний і фізичний.

Таблиця 1

Класифікація та характеристика ризиків ТОВ "МНВО "БІОКОН"

Ризик	Причина виникнення	Наслідки
1. Ризик розкрадання інтелектуальної власності	Недостатня патентна захищеність вироблених послуг і технологій застосування методів управління проектами в Україні	Зниження конкурентоспроможності підприємства
2. Ризик інфляції	- Диспропорційність. - Інфляційно небезпечні інвестиції. - Відсутність чистого вільного ринку і досконалої конкуренції як його частини. - Інфляційні очікування	Під час зростання інфляції одержувані грошові доходи знецінюються з погляду реальної купівельної спроможності швидше, ніж зростають, тому підприємство несе реальні втрати
3. Ризик недоодержання матеріалів з причини зриву укладених договорів про поставку	Виникнення у постачальників непередбаченої ситуації, що призведе до неможливості виробництва продукції, виконання умов договору. Прийняття постачальником рішення про розірвання договору або зміну його умов (термінів, цін, обсягів, вимог до якості продукції).	Зниження ефективності використання ресурсів, рівня прибутковості підприємства.
4. Маркетинговий ризик	Неефективна діяльність маркетингового відділу	З'являються інші вітчизняні виробники аналогічної продукції, а також її імпорт, що призводить до зниження рівня цін на продукцію, що за сталого рівня поточних затрат потягне за собою зниження обсягу чистого прибутку і грошового потоку
5. Ризик, пов'язаний з гігієною та забрудненням косметичного продукту	Недотримання санітарних норм; несправність обладнання, внаслідок чого є вірогідність забруднення продукту та попадання шкідливих речовин та бактерій у продукцію; некваліфікований персонал	Великі збитки через значні втрати обсягів продукції

*) Джерело: складено автором

Досліджуване підприємство — акціонерне товариство "МНВО "Біокон" займається виробництвом косметичних засобів для догляду за шкірою та обличчям, та є провідним виробником цього виду продукції в Україні. "Біокон" самостійно розробляє нові косметичні продукти з урахуванням існуючих у галузі тенденцій, сучасних досягнень науки, використанням нових компонентів та інгредієнтів. На найближчу перспективу — розширення асортименту і збільшення обсягів існуючого виробництва, а

також освоєння ринку нової продукції. Довгострокові цілі компанії — це розробка і виробництво нової конкурентоспроможної продукції, надання науково технічних, виробничих, організаційних та посередницьких послуг підприємствам, організаціям, фізичним особам на території України та за її межами.

Косметичні засоби — це різні продукти, призначені для вдосконалення зовнішнього вигляду людини, для догляду за шкірою, волоссям і нігтями, надання свіжості й здоров'я різним частинам тіла.

Спочатку косметична галузь позиціонувалася спільно з фармацевтичною, потім відбулося розмежування цих двох напрямків. Сьогодні ж вони знову дуже близькі між собою, оскільки популярність косметики залежить безпосередньо від її позитивного впливу на організм і безпеки для нього.

Виробничі ризики хіміко-фармацевтичної промисловості поділяються на види, зазначені в табл. 1.

Жодне підприємство не може уникнути виникнення й негативного впливу виробничих ризиків. Виявлення потенційно можливих виробничих ризиків, їх оцінка та аналіз, а також розробка методів щодо попередження та зниження ризиків, а також наслідків їх згубного впливу допоможе уникнути негативних наслідків [2].

Таблиця 2

Способи зниження ризику промислового підприємства

Ризик	Фактори впливу	Способи мінімізації впливу
1. Ризик розкрадання інтелектуальної власності	- Підвищення рівня конкуренції в галузі. - Зниження економічної активності галузі. - Неприятливі зміни в законодавстві	- Диверсифікація. - Дисипація - Самострахування
2. Ризик інфляції	- Деформація економіки. - Зростання цін на світових ринках. - Скорочення надходжень від зовнішньої торгівлі. - Монополія держави на грошову емісію; - Монопольне становище великих виробників та їх диктат цін на ринках; - Монополія профспілок на ринку праці та можливість їх впливу на рівень оплати праці; - Непомірно високі податки або процентні ставки за кредит;	- Укладання угод та контрактів (ф'ючерсний, опціон) - Страхування - Резервування фінансових ресурсів - Хеджування
3. Ризик недоодержання матеріалів з причини зриву укладених договорів про поставку	- Аварійність на транспорті. - Загальна нестабільність соціально-економічної ситуації. - Відсутність традиції обов'язковості виконання правових та договірних умов. - Нерівномірність загальних темпів інфляції та курсів валют. - Недостатність резервних засобів підприємства на компенсацію підвищення цін постачальником.	- Резервування коштів на покриття непередбачених витрат - Нейтралізація ізолюваних ризиків - Зниження ризику в плані фінансування
4. Маркетинговий ризик	- Недостатньо обґрунтований підбір працівників для реалізації проекту - Підвищення рівня конкуренції в косметичній галузі. - Зростання затрат на оплату праці	- Профілактика господарських ризиків - Одержання додаткової інформації про вибір і результат; - Одержання контролю над діяльністю в пов'язаних галузях;
5. Ризик, пов'язаний з гігієною та забрудненням косметичного продукту	- Зростання рівня цін на основні матеріали. - Зростання витрат на оплату праці - Підвищення рівня конкуренції - Підбір персоналу	- Спеціалізовані заходи, пов'язані з забезпеченням захисту гігієни продукту (консервація, дезінфекція, належне пакування і т.д.) - Резервування коштів на покриття непередбачених витрат - Зниження ризику в плані фінансування

*) Джерело: складено автором

Оцінка ризику — це процес, який об'єднує процеси ідентифікації, аналізу та порівняльної оцінки ризику. Ризик може бути оцінений для організації, для її підрозділів, для окремих проектів або конкретного небезпечного події. Для кожної ситуації можуть бути застосовані певні методи оцінки ризику.

ISO/IEC 31010:2009 Riskmanagement — Riskassessmenttechniques (IDT) містить рекомендації щодо вибору і застосування методів оцінки ризику. При оцінці ризику може знадобитися використання дисциплінарного підходу через входження ризиків до широкого діапазону причин і наслідків.

Стандарт включає в себе короткий опис методів оцінки ризику: мозковий штурм, структуровані або частково структуровані інтерв'ю, метод Дельфі, контрольні листи, PNA, HAZOP, HACCP, оцінку токсикологічного ризику, SWIFT, аналіз сценаріїв, BIA, RCA, FMEA, FTA, ETA, аналіз причин і наслідків, причинно-наслідковий аналіз, LOPA, аналіз дерева рішень, HRA, аналіз "краватка — метелик», технічне обслуговування, спрямоване на забезпечення надійності, SA, моделювання методом Монте-Карло, байєсовський аналіз і мережі Байєса, криві FN, індекси ризику, матрицю наслідків і ймовірностей, CBA, MCDA [3].

На сьогодні існує велика кількість способів мінімізації ризиків. Наприклад: страхування ризику, освоєння нових видів виробництва з метою підвищення ефективності виробництва, запобігання банкрутству, створення і впровадження альтернативного планування, створення гнучкої структури виробництва, моніторинг інформації, навчання персоналу, застосування гнучких технологій, ухилення від ризику [4].

Слід виділити способи зниження ризику, спрямовані на здійснення ефективної виробничої діяльності, зазначені в табл. 2.

В умовах сучасної ринкової економіки підприємствам необхідно вдосконалювати систему управління ризику, щоб уникнути негативних наслідків у сфері виробництва. Основою вдосконалення є класифікація ризику.

Методичні рекомендації аналізу і оцінки ризику, які були розглянуті в ході дослідження, дозволяють побудувати механізм попередження або зменшення негативних наслідків виникнення ризику, спрямований на розвиток підприємства, стабільне зростання та збільшення видів діяльності.

Список використаних джерел:

1. IEC/ISO 31010:2009 Risk management — Risk assessment techniques. [Чинний від 2009-11] URL<https://www.iso.org/ru/standard/51073.html>. Дата звернення: 30.01.20.
2. Technical Committee ISO/TC 262 "Risk management» Технічний комітет ISO/TC 262. URL: <https://www.iso.org/ru/committee/629121.html>. Дата звернення: 30.01.20.
3. ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 (IEC/ISO 31010:2009,IDT) Національний стандарт України. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику. [Чинний від 2013-12]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2015. 72 с. (Інформація та документація).
4. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання. Монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 234 с. ISBN 978-617-7503-01-8